

gens egen velforstaede Interesse, at den faar Tid til i den Henseende at overveie Forholdet og at kunne give en Række af forskjellige Oplysninger, som kunne støtte Ansørgerne til den ene eller til den anden Side, og faar Tid til at indhente saavel Kjøbstædernes som Amtsrådenes Erklæringer om disse Forhold angaaende de Erfaringer, de have gjort med Hensyn til de Punkter, som ønskes paanytagne under Forhandling. Denne Overveielse vil jeg raade Dem, mine Herrer, til at kræve, ikke blot naar Spørgsmaalet er om at vige tilbage fra en eller anden bindende Regel, der kan ønskes bevaret af Kjøbstæderne, men ogsaa, naar Forandringen kommer til dem om at sælge Kjøbstæderne i at stærke visse Regler udover den Skærpsel, de allerede have faaet. Fastholdes der en befindig konstitutionel Fremgangsmaade med Hensyn til Forandringer i een Retning, har Folkethinget saa meget stærkere Krav paa, at man ikke kjører andre Bestemmelser igjennem, der gaa i modsat Retning, paa Grund af en eller anden Stemning her i Thinget, hvilket jeg vilde betragte som beklageligt. Afstillige Forandringer kunne maaske have Noget for sig; men jeg mener, at skal man nogenstunde kunne lovfæste saadanne Forandringer, bør det tilbidske ikke ste een, to, tre, men efter en omhyggelig Overveielse af hele det indviklede Forhold, hvorom her er Tale. Jeg siger altsaa, at allerede de konstitutionelle Grunde vilde være mig fuldstændig tilstrækkelige til at fraraade denne Behandlingsmaade og til at fraraade Vedtagelsen af de her foreliggende Forslag. Men jeg vil tilføie, at Spørgsmaalet staar saaledes for mig i dette Øieblik, at den Frygt, der ogsaa kom tilorde i 1873 angaaende dette Spørgsmaal, ikke i de sidst forløbne Aar efter min Erfaring har stadfæstet sig eller viist sig saaledes begrundet, at en Ophævelse af den da trufne Bestemmelse med Hensyn til Ophævelsen af Bevillingsmyndigheden derved er berettiget. Det maa erkjendes, at, naar et Forhold kan konsolidere sig saaledes, at man uden at benytte Bevillingsmyndigheden kan hævde saakraadende Principer i en Lov, saa er det det Korrekteste, det Nødtigste til alle Sider; thi Bevillingsmyndigheden kan vel udøves med stor Omhu og Forsigtighed uden Persons Anseelse, men den kan ogsaa udøves paa en slikt modsat Maade. Den kan bruges til det, som man paa andre Felter af Administrationen kalder Nepotisme, til at fremaaile Begunstigelser til Denne eller Din og negte Andre, der ere endnu langt mere berettigede, lignende Begunstigelser, ofte i saadanne Forhold; efter som den Biagældende har Naarsvende, Forbindelser og Signende, som kunne tale hans Laro eller ikke. Men den Slags Udvikling af Næringsforholdene, baseret paa saadanne Tilfældigheder, der ofte kunne være den ansvarlige Bevillingsgivende ubekjendte, og som kunne have paavirket ham ved Attester og Bidnesbyrd og mangfoldige andre Indflydelsler, hvoraf Bevillinger

endelig skyde, er i og for sig uheldig, og det er bedst, naar man kan undgaa dem. Det er en Grund for mig mere til ikke, naar det ikke er fornødent, efter en omhyggelig Undersøgelse at give et Ministerium, hvis ansvarlige Chef jo dog kan vejle og maa vejle, en Wignidighed paa det personlige Omraade, naar Loven kunde fastsætte Regler, der give lige Adgang for Alle. Deri ligger en reel Grund for mig til at være forsigtig med Hensyn til dette Spørgsmaal og til for mit Vedkommende at ønske Sagen undersøgt. Dernæst er der et andet Spørgsmaal, som ogsaa er reelt, og det Reelle deri bestaar i, at jeg er fuldstændig overbevist om, at det vil være i høi Grad forderveligt for selve Landbrugernes Interesser, om man ved en mer eller mindre hensynsløs Udtykning af Handels- og Næringsdriftsforretninger principmæssig fjækkede et virkelig dygtigt Forretningsliv i vore Kjøbstæder. Selv om man altsaa ikke stiller sig paa et eksklusivt Kjøbstadsstandpunkt ligeoverfor saadanne Forhold, er der dog tilbidske alligevel nok at betænke, inden man tager sin Beslutning om, hvorledes den Slags Forhold skal ordnes. Dette Spørgsmaal her har mulig ikke nogen videre stor Betydning fra eller til, men det kan faae det. Jeg vil ikke nævne enkelte positive Tilfælde; men jeg kunde nævne saadanne, hvor jeg vilde betragte det som en Urimelighed, ja, jeg vil sige Utilbørlighed, om Lovgivningsmagten gif til at indrømme en Bevillingsmyndighed ligeoverfor visse bestemte Forhold. Lovgivningsmagten kan fastsætte Grændser for Servaners Tilknnytning op til alt bestaaende Anlæg; den kan ogsaa overlade til Administrationen at bestemme dette enten i Forening med private Selskaber eller uden en saadan Forening; men det vilde dog forekomme mig mærkeligt, om man gjennem den Forandring, som Kommunikationsmidlerne have faaet hertilands, vilde skyde det Spørgsmaal aldeles bort, om man kunde ved et eller andet Knudepunkt i en Byes umiddelbare Nærhed eller deslige, være istand til at oprette en truende Konkurrence aldeles til A nytte for alle Andre end for den Enkelte, der gjennem en personlig Begunstigelse bliver stillet saaledes. Forholdet var ikke nær saa betænkeligt med Hensyn til de visse Regler om Bevillingen til Denne eller Din, da Landeveien laa fri. Da kunde netop det af mig paapegede Forhold faae en ganske anden Betydning. Jeg skal ikke gaa videre. Jeg har udtalt nok om det Forhold til at begrunde Ønsket om en befindig og omhyggelig Overveielse, inden det høie Thing bestemmer sig til, om der skal gjøres Forandringer og da hvilke, og det giver mig derfor Berettigelse til — man tage nu mod det Forslag, hvorledes man vil —, at foreslaa denne Sags 2den Behandling standset, og Sagen henvist til et Udvalg paa 9 Medlemmer. Dette Forslag tillader jeg mig altsaa at stille.